

Tvärsamråd 2026

En del av beredningen för mänskliga rättigheters samrådsarbete

Tema:

Samverkan mellan det civila samhället och offentliga aktörer vid höjd beredskap – möjligheter och utmaningar

Program

- Välkomna!
- Länsstyrelsen Västra Götaland och RF-SISU
- Workshop

LUNCH kl. 12.15 – 13.15

- Fortsatt workshop
- Återsamling i helgrupp

FIKA kl. 14.30 – 15.00

- Dialog i samrådsgrupper
- Avslutning

Dagens tema:

Samverkan mellan
det civila samhället
och offentliga
aktörer vid höjd
beredskap
– möjligheter och
utmaningar

Vi är många här idag!

~90
deltagare

~50
organisationer
från det civila
samhället
i Västra
Götaland

5
politiska
beredningar,
nämnder och
styrelser inom
VGR

Välkomna till tvärsamråd 2026!

- Malin Carlsson, ordförande i beredningen för mänskliga rättigheter

Civil beredskap

Tvårsamråd, 18 maj 2026

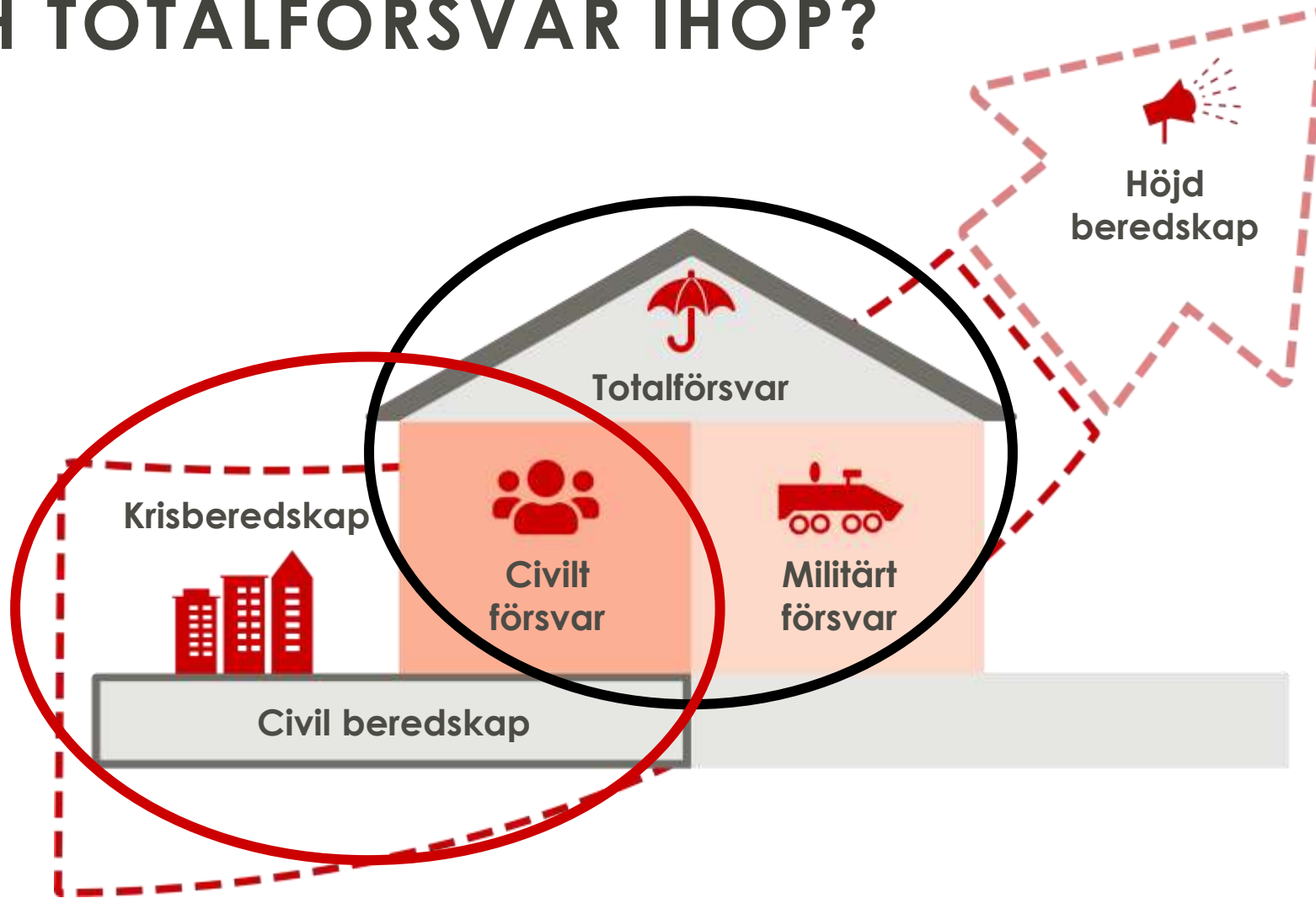
Länsstyrelsen
Västra Götaland

Målsättning

- Efter föredragningen har vi bättre förståelse för:
 - Grundläggande begrepp och principer
 - Det civila beredskapssystemet
 - Civilsamhällets och frivilligas roll
 - Olika exempel på hur civilsamhället kan bidra
 - **Att vi alla är en del av totalförsvaret!**

HUR HÄNGER KRISBEREDSKAP, CIVILT FÖRSVAR OCH TOTALFÖRSVAR IHOP?

Tre principer

- **Ansvarsprincipen** – Den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer har motsvarande ansvar vid störningar i samhället.
- **Närhetsprincipen** – Samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.
- **Likhetsprincipen**– Verksamheten under samhällsstörningar ska så långt det är möjligt fungera som vid normala förhållanden.

Det civila beredskapssystemet

NATIONELL NIVÅ

Riksdag och regering

CENTRAL NIVÅ

12 beredskapssektorer

HÖGRE REGIONAL NIVÅ

6 civilområden

REGIONAL NIVÅ

21 länsstyrelser och regioner

LOKAL NIVÅ

290 kommuner

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Civilsamhällets och frivilligas roll

- Frivilliga försvarsorganisationer (FFO)
- Frivilliga resursgruppen (FRG)
- **Ideella organisationer**
 - Organisera era medlemmar
 - Använda era resurser, er kunskap och ert nätverk för att arbeta förebyggande, hjälpa behövande eller på annat sätt underlätta hanteringen.
- Spontanfrivilliga

Fredstid kontra höjd beredskap

- Totalförsvarsplikten:
 - Värnplikt i Försvarsmakten
 - Civilplikt inom:
 - Kommunal räddningstjänst
 - Drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet.
 - **Allmän tjänsteplikt:**
 - Kvarstår i sin anställning eller fullföljer ett uppdrag
 - Tjänstgör enligt avtal om frivillig tjänstgöring
 - Utför arbete som anvisas av Arbetsförmedlingen

UTGÅNGSPUNKTER FÖR TOTALFÖRSVARET 2025–2030

Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030

- Grunden för Sveriges planering och utveckling av totalförsvaret under perioden 2025–2030
- Bör användas som ett stöd av **samtliga aktörer** inom totalförsvaret
- Baseras på sju dimensionerande typsituationer som kan förekomma samtidigt och i kombination:
 - **Hybrida hot**
 - **Värdlandsstöd**
 - Anfall mot norra Sverige
 - Anfall mot Gotland
 - **Fjärrangrepp**
 - Förstärkning av alliansens norra flank
 - Förstärkning av alliansen i Baltikum

Länsstyrelsen
Västra Götaland

UTGÅNGSPUNKTER FÖR TOTALFÖRSVARET 2025–2030

Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030

*Totalförsvaret är en angelägenhet för hela befolkningen och alla delar av samhället. Tillsammans, och bara tillsammans, kan vi försvara oss själva och våra allierade, skydda civilbefolkningen och se till att viktiga samhällsfunktioner kan upprätthållas. **För att klara detta behövs alla.** Varje kommun, varje företag och varje invånare. Alla myndigheter, alla regioner och alla föreningar. Vi ansvarar på olika sätt, men ytterst gemensamt, för att Sverige står starkt i ofredstider*

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Hur kan frågor om mänskliga rättigheter vävas in i beredskapsarbetet?

Andrea Buske och Timmy Jensen,
Samhällsavdelningen

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Mänskliga rättigheter i kris och krig

Den som lever i en utsatt situation i vardagen tenderar att drabbas hårdare vid samhällsstörningar.

Exempel:

- Bristande tillgänglighet innebär ökad dödlighet för personer med funktionsnedsättning
- Ökat sexuellt våld, prostitution och människohandel
- Barn riskerar att separeras från vårdnadshavare, har svårare att ta till sig och agera på information samt riskerar förlorad skolgång

Avvikelse från konventionsförpliktelse vid nödläge

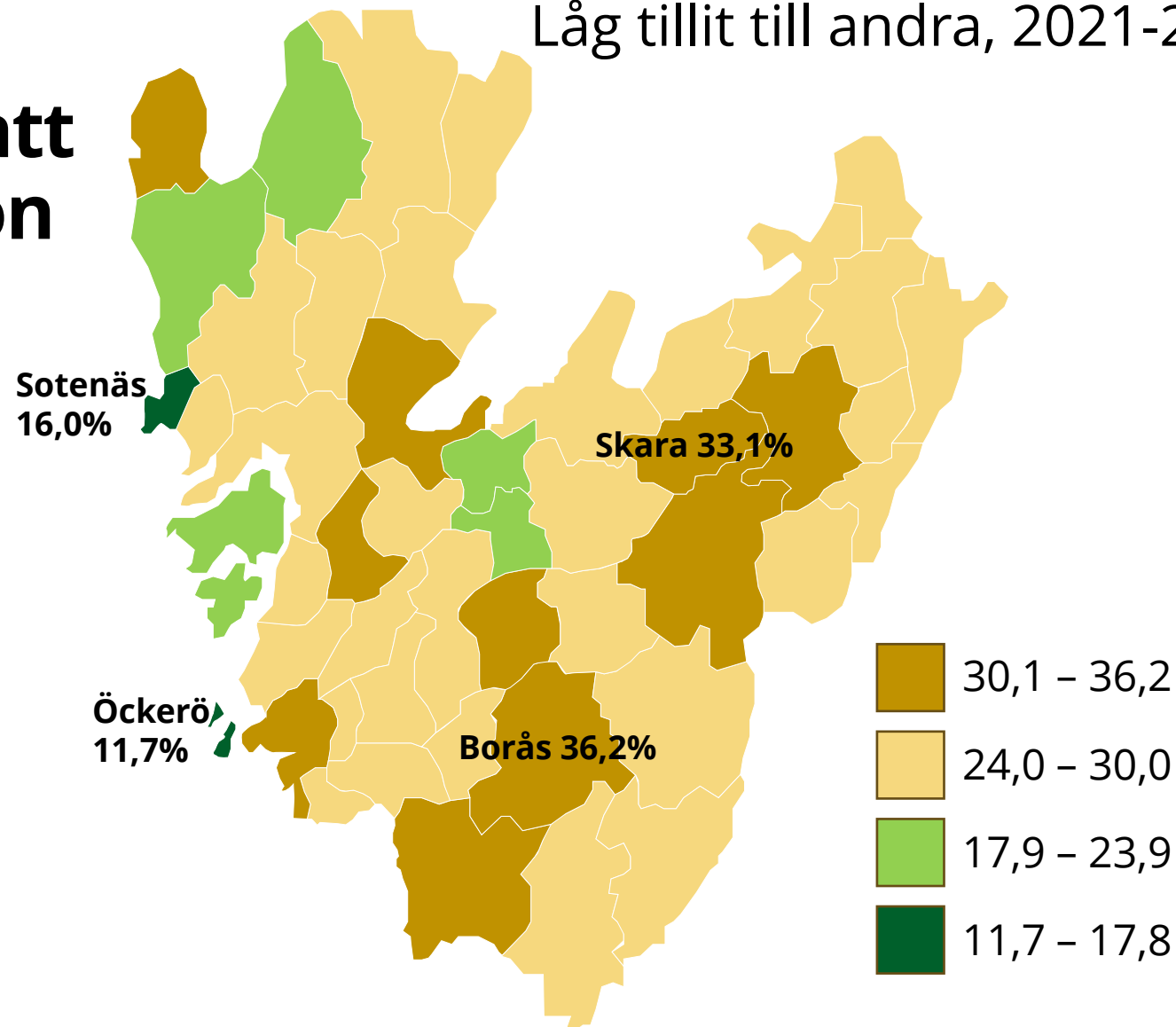
Under krig eller i annat allmänt nödläge som hotar nationens existens får en hög fördragsslutande part vidta åtgärder som innebär avvikelser från dess skyldigheter enligt denna konvention i den utsträckning som det är oundgängligen nödvändigt med hänsyn till situationens krav, under förutsättning att dessa åtgärder inte strider mot landets övriga förpliktelser enligt den internationella rätten.

Lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Artikel 15.

Tillit, försvarsvilja och att ta till sig krisinformation

- Tillit till andra är relativt hög i Sverige
- Variation mellan olika grupper och mellan länets kommuner

Rätt att försvara

- Hantering av kriser och krig innebär ofta snabba beslut, skyndsamma och ingripande åtgärder
- Stabsorganisation innebär att ordinarie beslutsvägar ändras och kortas
- Funktionsspecifika stöd som ska höja länsstyrelsernas förmåga att integrera jämställdhet och mänskliga rättigheter i analyser, lägesbilder, beslut och samverkan vid kris eller krig.
- [Rätt att försvara – Funktionsstöd mänskliga rättigheter och jämställdhet](#)

Stödfrågor för framtagande av lägesbild

- Sammanställ vilka aktörer som organiserar och/eller har kontaktvägar till de grupper i samhället som drabbas hårdast av händelsen och överväg om dessa ska involveras i inhämtningen till lägesbilden.
- Tydliggör för mottagaren av lägesbildsfrågan vilka som förväntas bidra till svaret för att få så heltäckande bild som möjligt, till exempel socialförvaltning, utbildningsförvaltning med flera.
- Komplettera lägesbilden med redan befintlig kunskap om utmaningar kopplade till mänskliga rättigheter och jämställdhet bland de grupper som påverkas av händelsen. Lägga vikt vid att identifiera särskilt utsatta grupper. Ta fram köns- och åldersuppdelad statistik i den mån det är möjligt.

Inkluderande mottagningsplatser, inkvarteringsplatser och trygghetspunkter

- Trygghetspunkter, mottagningsplatser och inkvarteringsplatser är samlingsplatser som ska skydda och ge stöd vid akuta situationer. De har gemensamma funktioner, såsom bemanning, information, stöd och trygg miljö, men skiljer sig delvis i syfte och vistelsetid.
- Länsstyrelsens nya checklista utgör ett konkret stöd för kommuner att möta olika behov hos civilbefolkningen.
- Checklistan hittas som bilaga till: [Utrymning, mottagning och inkvartering vid höjd beredskap | Länsstyrelsen Västra Götaland](#)

Illustration: Danny Eriksson

Samverkan med civilsamhället

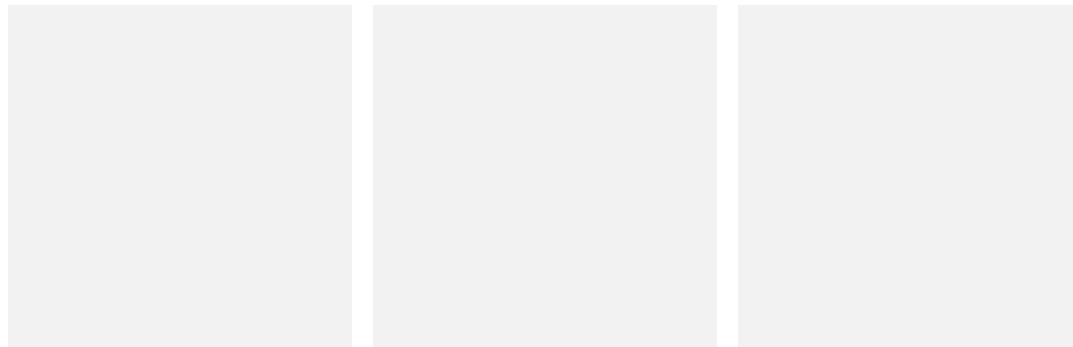
Samverkan kan exempelvis handla om (ur checklistan):

- stöd med att nå grupper med information som kommunen inte har kontakt med eller har svårt att nå.
- användning av lokaler i områden där kommunen inte har några egna
- stöd med insamling av kläder eller annat det kan finnas behov av
- hjälp med bemanning samt samordning av frivilliga
- insatser som skapar trygghet och förtroende för grupper med lägre tillit till samhällets institutioner
- kontakt med olika grupper som kan utgöra referensgrupp i planeringsarbetet, bistå vid test av planer och kriskommunikation samt delta i övning vid etablering av verksamheten

Pilotsamverkan

Avsiktsförklaring, mål och
aktiviteter

Länstyrelsen
Västra Götaland

Avsiktsförklaring

- Överenskommelse mellan Länsstyrelsen Västra Götaland, Riksidrottsförbundet, Rädda Barnen, Svenska kyrkan, Svenska Röda Korset och Sveriges Stadsmissioner
- Utveckla samverkan inom civil beredskap för att höja förmågan att hantera samhällsstörningar i Västra Götaland
- 1 februari 2025 – 31 december 2027

Mål för samverkan

- **Representation:** Organisationerna representeras inom Länsstyrelsens befintliga samverkansstrukturer
- **Informationsdelning:** Organisationernas perspektiv är integrerade i Länsstyrelsens underlag så som lägesbilder, analyser och annan dokumentation
- **Kunskapshöjning:** Länsstyrelsen och organisationerna har god kunskap om och förståelse för varandras roller och bidrag
- **Händelsehantering:** Länsstyrelsen och organisationerna samverkar för att hantera samhällsstörningar

Exempel på aktiviteter 2026

- Vara remissinstans till checklista för mottagningsplatser, inkvarteringsplatser och trygghetspunkter
- Delta på delregionala träffar på temat skydd av civilbefolkningen
- Ta fram vägledning om hur kommuner kan samverka med civilsamhället i beredskapsarbetet
- Föreläsa på regional samverkanskurs (RSK)
- Seminarieövning med Orust och Uddevalla
- Delta på Länsstyrelsens krigsstabsövning i november
- **Representation i regionala rådet för krisberedskap, skydd mot olyckor och totalförsvaret**

Kopplingen till kultur och fritid

Idrottsrörelsens betydelse vid kris och krig

Inte ställa in, utan ställa om!

Mötesplatser

- Idrotten har unika möjlighet att erbjuda mötesplatser vid kris och krig i form av klubblokaler och sporthallar i hela landet.

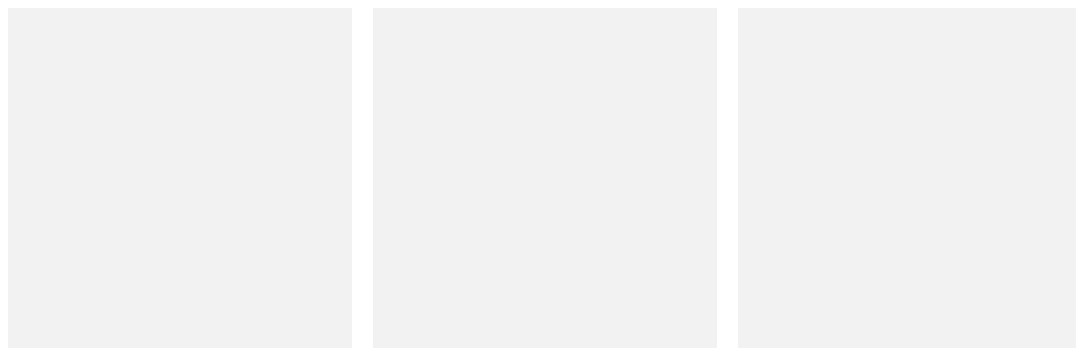
Värdegrund

- Maskulinitetsnormer
- Mötet med människor från andra länder och kulturer ökar tillit och sammanhållning
 - Främjar försvarsviljan

Erfarenheter så här långt

Utmaningar och framgångsfaktorer

Utmaningar

- Samverkan mellan statlig myndighet och civilsamhällesorganisationer
 - Olika organisationer och mandat
 - Tröghet kontra snabbhet

Framgångsfaktorer

- Viljan att nå resultat
- Att inte skapa parallella spår
- Organisationerna har lärt känna varandra
- Bred representation från civilsamhället
 - Olika uppdrag och roller – förebyggande och reaktivt

Vad kan ni göra?

- Kontinuitetshantering
 - Planera för att upprätthålla er verksamhet på en tolerabel nivå oavsett vilken störning den utsätts för
- Visa att ni jobbar med er beredskap
 - Kommunikation som främjar tillit och försvarsvilja
- Kontakta
 - Kommunen
 - Regionen
 - Röda Korset, Svenska kyrkan, Stadsmissionen, Riksidrottsförbundet eller Rädda Barnen
 - Länsstyrelsen

Tack!

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Samtal om samverkan mellan det civila samhället och offentliga aktörer vid höjd beredskap

- Samtal i de grupper ni redan sitter i
- 11.25-12.15 Samtal 1
- 12.15-13.15 LUNCH
- 13.15-14.00 Samtal 2
- 14.05-14.30 Sammanfattning av samtal i helgrupp
- Bord 2 samtalar i Hållö och bord 3 samtalar i Måseskär.
Övriga bord sitter kvar.
- En tjänsteperson ger mer information i varje grupp

Sammanfattning av era samtal i helgrupp

14.30-15.00: Fika

15.00-15.40: Reflektion i ordinarie samråd

Samråd	Lokal
Barnrätt	Trubaduren
Funktionshinder	Västerhavet
Hbtqi	Hållö
Mänskliga rättigheter	Marstrand
Nationella minoriteter	Måseskär

**Nu är dagen snart slut,
men först lite praktisk
information ...**

Avslutning för tvärsamrådet 2026

- Malin Carlsson, ordförande i beredningen för mänskliga rättigheter
- Anne-Marie Ekström, vice ordförande i beredningen för mänskliga rättigheter

